

JAKO PÁRA NAD HRNCEM

Raději byste měli říkat: "Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to neb ono." (Jk 4:15)

1. čtení: Lukáš 12:13-21

Hlavní čtení: Jakub 4:13-17

ÚVOD: O TĚSTOVINÁCH

Milí bratři, milé sestry,

co máte dnes k obědu? Je neděle, předpokládám tedy, že něco svátečního a chutného. Řízky? Knedlo, vepřo, zelo? Náš tradiční nedělní oběd na faře jsou těstoviny s nějakou rychlou omáčkou, případně jen s olivami, česnekem a sýrem. A proč zrovna těstoviny? Protože jsou uvařené raz dva. A žádné veliké kulinářské dovednosti k jejich přípravě nejsou třeba. Za ty roky, co vaříme v neděli k obědu těstoviny, se domnívám, že existují jen dvě nebezpečí. Za prvé: Že těstoviny rozvaříme. A za druhé: Že se při slévání těstovin opaříme. To se mi stalo mockrát. Opařil jsem si ruce, když jsem vyléval vřelou vodu. A několikrát jsem si trochu spařil i obličej, když jsem naklonil hlavu moc blízko nad hrnec. Pára se vyvalila a za dvě vteřiny z ní nic nebylo. Ale v té rychlosti mě stihla lehce popálit.

I. BIBLICKÉ OBRAZY LIDSKÉ POMÍJIVOSTI

Jakub dnes přirovnává nás lidi právě k páře nad hrncem, která vyletí a hned se ztratí. Říká:

- *Co je váš život? Jste jako pára, která se na okamžik ukáže a potom zmizí!*

Jakub dokonce ani neříká, že *jsme jako pára*. Ale přímo že *jsme pára*. Jakub je tedy při popisu lidské existence ještě radikálnější než třeba prorok Izajáš, který nás přirovnává k trávě a polním květinám. Znáte ta slova:

- *Všechno tvorstvo je tráva a všechna jeho spolehlivost jak polní kvítí. ⁷ Tráva usychá, květ vadne, zavane-li na něj vítr Hospodinův. Věru, lid je pouhá tráva. ⁸ Tráva usychá, květ vadne, ale slovo Boha našeho je stále navěky. (Iz 40:6-8; viz Ž 103:15-16; 1Pt 1:24)*

Přece jen: Tráva něco snese. A květiny také neuschnou během jednoho dne... No, Jakub je dokonce krutější než utýraný a ubrblaný Jób. Ten prohlašuje:

- *Člověk narozený z ženy má krátký věk, avšak nepokoje do sytosti. ² Jako květ vzejde a zvadne, prchá jako stín a neobstojí. (Jb 14:1-2)*

I stín vydrží déle než pára nad hrncem. Od ranního rozbřesku až do západu slunce, přestože neustále mění svou pozici. A žalmisté? Ti se s tím také zrovna nemazlí! Často si pod dojmem krutých životních osudů stýskají nad pomíjivostí člověka.

- *Ale člověk, byť byl ve cti, nemusí ani noc přečkat; podobá se zvířatům, jež zajdou. (Ž 49:13)*

Pokud ovšem hned nemyslíme na jepice, které žijí 24 hodin, pak ten povzdech žalmisty nevyzní zas tak depresivně. Vždyť mnohá zvířata žijí mnoho let, ne? Nějakou dobu zde na zemi jsou. No, asi nejbliže tomu dnešnímu výroku Jakuba je Ž 78, který přirovnává člověka k větru:

- ³⁸ *Ale on se slitovával, zprošťoval je nepravostí, nevydal je zkáze, často odvrátil svůj hněv a nedal zcela procitnout svému rozhořčení, ³⁹ pamatoval, že jsou jenom tělo, vítr, který zavane a už se nevrací. (Ž 78:38-39)*

Vánek, větříček, vítr: Chvíli vane, chvíli burácí, chvíli hýbe stromy, chvíli otravuje život lidem – zvlášť v Javorníku. Ale moc dlouho se nezdrží, stejně jako my, lidé.

Bratři a sestry, Bible nám nic nepřislazuje. Nemaže nám med kolem úst. Nemažuje nic za růžovo, když pojednává o lidském životě. Bibličtí autoři vedení Duchem svatým se nám nesnaží zavděčit a zalíbit. Nevvyšují nás do nebes. Nechválí nás za naši dlouhověkost, nepřetržitou sílu, stálost a vyrovnanost. Netleskají nám tehdy, když se snažíme být naprosto soběstační a nezávislí. Nevedou nás k tomu, abychom věřili především sami sobě, abychom hledali zdroje pro život jen v našem nitru, abychom si o sobě mysleli kdoví co. V Bibli nenajdeme žádná hesla typu: *Jsi úžasný! Jsi skvělý! Jsi jedinečný, člověče! Ty všechno zvládneš, stačí jen chtít!* Písmo moc nekamarádí s těmi texty dnešních populárních písní jako třeba: *Když nemůžeš, přidej víc*. Nebo: *Zabereme, hej hou, jsme na to stavěný*.

Bible se dívá na člověka realisticky. My jsme lidé. A jako lidé jsme pomíjiví tvorové. Nebyli jsme zde vždycky. A nebudeme zde navždycky. Ani naše síly a schopnosti nejsou neomezené. Nedokážeme všechno, co si usmyslíme. Omezují nás vlastní slabosti a nedokonalosti, také lidé kolem nás, velké dějinné momenty stejně jako události lokálního významu. Co do délky se náš život skutečně podobá životu zvířat a kytíček. Je jako vítr, stín... Nebo podle Jakuba: *Pára nad hrncem*.

A jak jsme už naznačili, Jakub volí to nejdrsnější srovnání. Protože pára nad hrncem tu je skutečně jen na okamžik, jen na chvíli. Nestačíš ani dvakrát po sobě lusknout prstem a pára je fuč. Ztracená. Rozpuštěná. Zmizí a už se nevrátí.

II. VAROVNÝ PRST NAMÍŘENÝ PROTI NÁM

A jen aby bylo jasno: Bible nás tím nechce ani zarmoutit, ani vyděsit. Vede nás ke střízlivosti. K tomu, abychom začali střízlivě uvažovat o našem životě. Tak ještě jednou:

- ¹³ *A nyní vy, kteří říkáte: "Dnes nebo zítra půjdeme do toho a toho města, zůstaneme tam rok, budeme obchodovat a vydělávat" - ¹⁴ vy přece nevíte, co bude zítra! Co je váš život? Jste jako pára, která se na okamžik ukáže a potom zmizí!*

Bratři a sestry, koho především Jakub oslovuje? Vykladači se někdy nedokážou shodnout, zda na tomto místě promlouvá ke křesťanům, nebo k nekřesťanům. Zda jeho slova patří věřícím, či nevěřícím lidem. Ti vykladači, kteří tvrdí, že mluví především k nevěřícím lidem, vycházejí z toho, že žádný křesťan z Jakubova okruhu v té době nebyl kupcem. Žádný křesťan v té době necestoval po velikých městech, nenakupoval, neprodával a nebohatl. Jakubovi posluchači a čtenáři jeho dopisu byli namnoze chudí lidé. Nepřímo o tom svědčí i některé výroky z této zajímavé epištoly. Například:

- *Poslyšte, moji milovaní bratři: Cožpak Bůh nevyvolil chudáky tohoto světa, aby byli bohatí ve víře a stali se dědici království, jež zaslíbil těm, kdo ho milují? (Jk 2:5)*

A vůbec: Jakub se často vyjadřuje k sociálním problémům. Mluví o ekonomických a sociálních rozdílech nebo dokonce propastech mezi lidmi. Tady už se trochu ozývá ta stará špatná otázka, zda křesťané mohou být bohatí. Bible na ni odpovídá pořád stejně: *Samozřejmě, že křesťané mohou být bohatí. Nicméně by měli nakládat se svým majetkem moudře a laskavě.* Takže když Jakub oslovuje kupce, oslovuje křesťanské kupce. Jistě mluví ke křesťanům. Protože nevěřící lidé by jeho slovům o Hospodinu vůbec nerozuměli. To za prvé. A za druhé: Neměli by jediný důvod jeho dopis číst.

Jistě, čas od času bychom i lidem kolem nás mohli opatrně a laskavě připomenout, že žijí z Boží milosti, pracují z Boží milosti, vydělávají z Boží milosti. A že to všechno také jednoho krásného, či spíš hrozného dne skončí. Ano, smíme to druhým jemně připomínat. Smíme je seznamovat s tou zásadní duchovní skutečností, že Pán Bůh je u opatří. Že Hospodin řídí jejich i náš život. Že to nejsou oni, se svou svobodou a velkým majetkem, kdo směřuje jejich život. Že nejsou sami sobě pány. Ale že je to mocný Bůh, Stvořitel i Zachránce, Pán života i smrti, kdo je vede od začátku až do konce.

Dobře tedy: Jakub možná mluví trochu i k nevěřícím lidem. Ale tím spíš musíme brát vážně, že promlouvá k nám. Ke křesťanům. K těm, kteří věří v Pána Ježíše Krista. Že promlouvá především do našeho svědomí. My věříme Kristu, spoléháme se na Krista, svěřujeme se Kristu, odevzdáváme se Kristu... To alespoň ústy čas od času vyznáváme. Třeba při bohoslužbách. Nebo v osobních rozhovorech, když k takovému svědectví najdeme odvahu. Naše ústa vyznávají, že náš život patří Bohu. Že náš život vede a směřuje Hospodin. Ale přitom se někdy chováme jako praktičtí ateisté.

Ano, přiznejme si to: Někdy se chováme jako ateisté. Zařizujeme si život podle svého. Plánujeme si budoucnost. Cítíme se silní v kramflecích, v bezpečí a v pohodě. Všechno můžeme – ale ne v Kristu, který nás posiluje, jak praví apoštol Pavel. (Fp 4:13) Všechno můžeme a zmůžeme ze svých vlastních sil. Každou neděli při bohoslužbách odříkáme Ježíšovu modlitbu: *Bud' vůle tvá. A chléb náš vezdejší dej nám dnes...* Ale jen co vyjdeme z kostela, už přehazujeme výhybku. Spoléháme se na sebe. Naše nitro volá: *Bud' vůle má. A chléb pro sebe? Ten si opatřím sám.*

A teď: Proč si Jakub vlastně bere na paškál právě úspěšné obchodníky? Protože čím víc toho člověk má (a obchodníci toho měli dost), tím se nachází ve větším pokušení: Žít jako praktický ateista. Žít jako by Boha nebylo. No, řekněme sami: Kdo nemusí prosit Hospodina o jídlo, o pití, o šaty, o střechu nad hlavou, o práci, o nějakou tu *brd'olu*, jak nazývala peníze moje babička? Ten, kdo je chudý jak kostelní myš? Nebo ten, kdo má všeho dost, a ještě mu mnoho přebývá? Jistěže ten, který má všeho dostatek. Tato Jakubova kritika se tedy týká především nás všech, křesťanů žijících v Evropě. Sice mezi námi mohou být výrazné ekonomické rozdíly, nicméně v jednom jsme si všichni rovni: Minimálně v těch základních potřebách jsme zaopatření výborně. V porovnání s lidmi z různých koutů světa se rozhodně nemůžeme pokládat za chudé. Minulý týden jsme si připomínali slova moudrého Agúra. Já je ještě jednou zopakuji:

- ⁷ *O dvě věci tě prosím; neodpírej mi je dříve, než umřu: ⁸ vzdal ode mne šálení a lživé slovo, nedávej mi chudobu ani bohatství! Opatřuj mě chlebem podle mé potřeby, ⁹ tak abych přesycen neselhal a neřekl: "Kdo je Hospodin?" ani abych z chudoby nekradl a nezneuctil jméno svého Boha. (Př 30:79)*

Podle mudrce je chudý člověk v pokušení zneuctít Boha krádeží. A bohatý člověk je v pokušení Boha ignorovat. Vytěsnit ho ze svého života. Žít, jako by Hospodin ani neexistoval. A jestli Bůh přece jen je, pak nemá zásadní vliv na jeho život. Křesťan sice Boha svými ústy nepřestává ctít, ale vnitřně se spoléhá jen na sebe. Ústy prosí o to, aby se Boží vůle děla v jeho životě. Vždyť tak se to v dobré křesťanské společnosti nosí, ne? Ale ve svém nitru myslí jen na své plány do budoucna, které nemá potřebu s Bohem konzultovat, prohodit.

Milí bratři, milé sestry, o České republice se dlouhodobě mluví jako o jedné z nejvíce ateistických zemí v Evropě. Co se s tím dá dělat? To, co vždycky: Kázat evangelium, modlit se, čekat a vyhlížet duchovní probuzení, a také svědčit svým životem. Svědčit o tom, že skutečně věříme Bohu, který nás stvořil, vede náš život od začátku do konce a skrze Ježíše Krista nás také zachraňuje. A toto svědectví o dobrém Průvodci a Šéfovi musíme vydávat celým způsobem života. Pouhá slova nestačí...

III. SDRCE ODEVZDANÉ I RADOSTNÉ

Mohli byste namítnout: *Ale vždyť Jakub nám radí právě změnu slovníku!* Místo toho, abychom lidem okolo říkali, co všechno v životě sami zvládneme, do čeho se chceme pustit, jak si věříme, že se nám všechno podaří, máme říkat:

- *Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to neb ono.*

Ale Jakubovi nejde o to, abychom změnili slovník. Jakub si přeje, abychom změnili postoj našeho srdce. A na základě toho abychom změnili naše jednání, naše chování. Nebo si snad myslíte, že by z nás měl radost, kdyby všude kolem sebe slyšel, že jeho slova jsme se v církvi naučili hojně používat – a přitom ta jeho slova vůbec nezapustila kořeny v našem nitru? Každý z nás slyšel mnoho vychloubačů a chvastounů vykřikovat, jak jsou úžasní, jak se jim všechno daří, jak na tom budou v příštím roce ještě lépe než letos. Ale zároveň každý z nás mockrát slyšel, že křesťané rádi používají Jakubova slova:

- *Bude-li Pán chtít. Bude-li to Boží vůle. Když Pán Bůh dá.*

A přitom se jednalo jen o slova. Jen o prázdné formule, za kterými ve skutečnosti nestáli. A co bychom se navázeli do druhých lidí, že? Copak my dokážeme posoudit, zda se upřímně podřizují Božímu vedení? Nejsme Bůh. Nevíme to. Ale zato dobře víme, zda my sami tato slova používáme upřímně. Tak třeba: Něco jsme chtěli, ale Bůh si přál něco jiného. Jak nás to vždycky vyvede z míry, že ano? Když se nic neděje podle naší vůle, dokáže nás to rozčítit, rozhněvat, přivést do depresí! Jak těžce jsme se srovnávali s tím, co se dělo v posledním roce! Co všechno jsme měli naplánované? A jak často šly naše ambiciózní plány promyšlené dlouho dopředu k šípku! Zrušené dovolené. Děti u počítačů místo ve škole. Kostel zavřený. Práce z domu. My v karanténě či rovnou nemocní, a to právě ve chvílích, kdy se to nejméně hodí. Protože být zavřený doma či být nemocný, to se do našich plánů nehodí nikdy! Bůh nám zkříží naše záměry a my brbláme, zlobíme se, nemůžeme se s tím dlouho srovnat.

Ale zároveň právě tyto životní krize jsou pro nás velikou šancí. Šancí do hloubky prožít, promyslet a také protrpět, že jsme omezenými a pomíjivými bytostmi, které se v životě musí spoléhat na toho silnějšího, schopnějšího, ale také mnohem moudřejšího a velice laskavého Boha. Jakub nás vede k pokoře před Bohem. K tomu, abychom se učili od srdce říkat:

- *Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to neb ono.*

A co víc? Musíme se stále znovu učit probírat všechny plány s naším laskavým Otcem. Svěřovat se mu s tím, co všechno máme za lubem, čeho chceme dosáhnout, kam směřujeme, jaké cíle jsme si vytyčili. Je to veliká výsada, že smíme s Bohem všechno konzultovat. Že v našem životě není žádná oblast, o které bychom s ním nemohli a nesměli mluvit. V žádném případě tedy nejde jen o zaměstnání, vydělávání peněz a shromažďování majetku, jak by někdo z dnešního biblického textu mohl vyvodit. Ale také o výchovu a vzdělání našich dětí. O prohlubování vztahů s lidmi. O práci na vinici Páně. Prostě o naši budoucnost. O naše další kroky. O další dny a týdny, do který nám Bůh má co mluvit. A ve kterých nám zároveň může i zehnat a moudře nás vést.

Rád bych vám všem na závěr připomněl krásná slova **Heidelberského katechismu**, a to otázku a odpověď číslo 27. Otázka: **Co rozumíš Boží prozřetelností?** Odpověď: *Boží prozřetelností rozumím všemohoucí a vsudypřítomnou Boží moc, kterou Bůh vládce, a jako svou vlastní rukou udržuje nebe i zemi spolu se vším stvořením. A spravuje svět tak, že listí i tráva, déšť i sucho, plodný i neplodný rok, jídlo i pití, zdraví i nemoc, bohatství i chudoba a vše ostatní se neděje bez příčiny, nýbrž přichází z jeho otcovské ruky.*

Milí bratři, milé sestry, náš život je krátký, pomíjivý, navíc neustále podléhající různým změnám, které nám často žádnou radost neudělají. To je pravda, která nás vede k pokoře. To je pravda, která nás drží při zemi. Ale zároveň platí, že náš život, dnešek i zítřek, je pevně v rukou našeho nebeského Otce. A to nás vede k důvěře, k naději a k radosti. Amen.